

Täysistunto

Torstai 2.5.2024 klo 16.01—0.46

2.3. Suullinen kysymys osaavan työvoiman saatavuudesta (Markku Siponen kesk)

Suullinen kysymys SKT 87/2024 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysyjä, edustaja Siponen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.30 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Orpo, hallitusohjelmanne mukaan heikentyvä demografia ja työvoimapula haastavat jo nyt hyvinvointiyhteiskunnan kantokykyä. Tätä taustaa vasten tuntuu hyvin erikoiselle hallituksen ratkaisu lakkauttaa aikuiskoulutustuki, jonka turvin moni on voinut kouluttautua uuteen ammattiin tai täydentää osaamistaan. On myös vaikea uskoa, että juuri äsken johtamassanne kehysriihessä sovittu 100 miljoonan euron säästö ammatilliseen koulutukseen pystyttäisiin toteuttamaan niin, ettei osaajapula syvenisi entisestään esimerkiksi hoitoalalla. Omassa vaihtoehdossaan reilua talouskasvua tarjoavalle sivistyspuolue keskustalle nämä toimet eivät tietenkään käy, ja kieltämättä hämmästelen erityisesti kokoomuksen koulutuslupausten takin kääntöä. Koulutus ei ollutkaan erityissuojeluksessa.

Arvoisa pääministeri Orpo, ettekö ole huolissanne siitä, että aikuiskoulutustuen lakkautus ja ammatillisen koulutuksen säästöt syventävät entisestään osaajapulaa ja ovat ajamassa [Puhemies koputtaa] Suomen talouden näivettymisen sekä loputtomien leikkauslistojen kierteeseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.32 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos katsoo nyt hallituksen ohjelmaa ja näitä kehyspäätöksiä, vaikeita päätöksiä — yhdeksän miljardin sopeutus — [Välihuutoja] niin osaaminen ja koulutus ovat edelleenkin erityisasemassa. Niihin kohdistetut leikkaukset, supistukset, ovat erittäin pieni asia [Hälinää — Puhemies koputtaa] yhdeksän miljardin kokonaisuuteen nähden. 200 miljoonan panostuksista peruskoulun vahvistamiseen pidettiin kiinni. Me kaikki pidetään sitä tärkeänä, että meidän lapset ja nuoret saavat parhaan lähtökohdan. Korkeakoulujen, yliopistojen perusrahoitukseen ei ole koskettu eikä kosketa. Miljardi käytetään — edustaja hyvä, miljardi — lisää tutkimukseen ja tuotekehitykseen, millä me halutaan Suomeen uusia innovaatioita, uusia työpaikkoja, tulevaisuuden kasvua.

On totta, että jostain täytyy nipistää. Jos se koulutuksessa jostain otettiin, niin arvioimme, että aikuiskoulutukseen tehty leikkaus niiden toisten ja useampien ammattitutkintojen osalta on se oikea kohde. Siitä huolimatta, hyvät edustajat, me käytämme reilusti yli kaksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

miljardia euroa ammatilliseen koulutukseen Suomessa. [Puhemies koputtaa] Toivoisin jotain kohtuullisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

16.33 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Kylähän se nyt on niin, mitä hallituksen elitistinen eetos tekee tällä kertaa: sinne ammatilliseen koulutukseen se iskee. Kirvesmiehellä, maalarilla ei ole sijaa tämän hallituksen viiden tähden hotellissa, [Vilhelm Junnila: Kuulostaa puoluekokoukselta!] joka olisi kyllä ilman heitä jo jäänyt tekemättä.

Hallituksen yksisilmäinen politiikka on sokea sille, että koulutuksen merkitys vaihtelee maakunnittain. Esimerkiksi Kainuussa toisen asteen koulutuksen saaneiden osuus työmarkkinoilla on muuta maata korkeampi, ja se heijastuu luonnollisesti koulutuksen kysyntään. Vanhan sanonnan mukaan ”tie tuhoon on päällystetty hyvillä aikomuksilla”. Käden-taitajien kouluttamisen vähättely on tien avaus tähän suuntaan.

Kunnioitettu puhemies! Kysyn pääministeriltä: miksi hallitus haluaa vaikeuttaa yritysten tarvitseman osaavan työvoiman saatavuutta iskemällä suoraan sitä parhaiten palvelevan ammatillisen koulutuksen toimintakykyyn? [Eduskunnasta: Loistava kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.34 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä ehkä kysymyksen ydin, jos sain sen kiinni, liittyi nimenomaan tämän työvoiman saatavuuteen ja nimenomaan yritysten työvoiman saatavuuteen. No tällä hetkellä meillä on kyllä työttömyys isompi ongelma kuin työvoiman saatavuus, mutta toki työvoiman saatavuuskin on ongelma tällä ikärakenteella, mutta aivan kuten pääministeri sanoi, niin siitä huolimatta, että ammatilliseen koulutukseen nyt tehdään tämä sadan miljoonan leikkaus, niin siellä on yli kaksi miljardia rahaa, jota sinne käytetään. Sen lisäksi meillä on oppisopimuskoulutus. Se on hyvin keskeinen väylä ja itse asiassa erittäin toimiva väylä. Ehkä tähän aikuiskoulutuksen jatkokysymykseen vielä menen syvemmin, mutta totta kai tämä työvoiman saatavuus on keskeinen kysymys. Meillä on myöskin vielä työperäinen maahanmuutto, jota on tullut ennätysmäärä, eli kyllä tällä hetkellä meillä työvoiman saatavuus on kohtuullisessa mallissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.35 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kyllä kysyttävä ihan suoraan hallitukselta: uskotteko te todella itse tähän kertomukseenne siitä, että koulutus on tämän hallituksen erityissuojeluksessa, kun te nimenomaan leikkaatte koulutuksesta, [Välihuutoja] esimerkiksi ammatillisesta koulutuksesta? Tämä on samaa narratiivia kuin se, että lapset ja nuoret ovat tämän hallituksen erityissuojeluksessa, vaikka te leikkaatte juuri lapsilta ja nuorilta.

Entä mihin asiantuntija-arvioon tämän hallituksen näkemys, Orpon hallituksen näkemys, pohjaa siinä, että Suomeen tulee jatkossakin riittävästi sitä työhön johtavaa maahan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

muuttoa, jotta suomalaiset yritykset pärjäävät, menestyvät, jotta investoinnit sijoittuvat tänne — sillä tänäänkin illalla tämä eduskunta käsittelee sitä, että tämä Orpon hallitus on päättänyt kiristää maahanmuuttoa, vaikeuttaa työhön johtavaa maahanmuuttoa tilanteessa, jossa vaikka Saksa tekee päinvastoin, sillä koko Eurooppa kilpailee näistä osaajista — mihiin asiantuntija-arvioon, missä on sellainen näkemys tai lausunto, joka vakuuttaa teidän kertomuksenne todeksi siitä, että Suomen osaaminen täällä nousee, että Suomeen tulee riittävästi työvoimaa ja sitä kautta taloutemme todella voi vahvistua? [Antti Kurvinen: Hyvä kysymys!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.37 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis edelleen toistan sen, että hallitus käyttää tässä tilanteessa valtavat lisäresurssit koulutukseen ja tutkimukseen ja innovaatioihin — peruskouluihin, yliopistoihin, korkeakouluihin, tutkimukseen ja tuotekehitykseen — jotta me saataisiin meidän nuorille parasta mahdollista koulutusta, koska se on jatkossakin se, millä Suomi elää: niistä uusista osaajista, niin kotimaisista kuin muualta tänne tulevista. Ei hallitus ole tehnyt sellaisia päätöksiä, etteivätkö osaajat olisi tervetulleita Suomeen. [Timo Harakan välihuuto] Suomeen on tullut tällä hetkellä enemmän työperäistä maahanmuuttoa kuin käsittääkseni koskaan. Me tarvitsemme näitä ihmisiä. Suomeen saa tulla tekemään töitä. Me tarvitsemme Suomeen niitä ihmisiä, jotka hoitavat meidän vanhuksia, tekevät tutkimustyötä yliopistoilla, [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] ovat niissä suomalaisissa huippuyrityksissä tekemässä innovaatiotyötä. Me tarvitsemme heitä. Mutta edelleenkin tämä väitteenne siitä, että hallitus leikkaa koulutuksesta, jos te katsotte kokonaisuutta, ei valitettavasti, puheenjohtaja Virta, pidä paikkaansa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

16.38 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nämä pääministerin mainitsemat innovaatiohommat ovat oikein hienoja, mutta on kyse myös toisesta asteesta. Tärkeintähän on se, että jokainen lapsi ja nuori pystyisi samalla tavalla ponnistamaan maailmaan, syntyipä hän mihin vaan kuntaan tai minkälaiseen vaan perheeseen, ja tähän myös maksuton lukio ja ammattikoulututkinto ovat olleet askel.

Viikko sitten opetusministeri Henriksson sanoi täällä kyselytunnilla meille: ”Me pidetään kiinni maksuttomasta toisesta asteesta, kunnes nuori on täyttänyt 19 vuotta.” Kehysriihipäätöksessä kuitenkin sanotte, että maksuttomuus lakkaa siihen vuoteen, kun nuori täyttää 18 vuotta. Ja jos tämä maksuttomuus päättyy esimerkiksi ylioppilaskirjoitusten alla ja nuoren pitää alkaa miettiä, millä ne kirjoitukset maksaa, niin se on väärä suunta.

Joten, arvoisa hallitus, hyvä pääministeri, miten se nyt on — kumpi pitää paikkansa, tämä ministerin lausunto vai teidän yhteinen kehysriihipaperinne? Ja onko normaalissa aikataulussa opiskelevalla, 18 vuotta täyttävällä, lukion toisella luokalla olevalla opiskelijalla sitten ilmaiset materiaalit vai ei? [Eduskunnasta: Hyvä kysymys! — Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

16.39 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyselytunnilla on sellainen käytäntö, että toimitetaan etukäteen kansanedustajille tiedoksi, ketkä ministerit ovat paikalla, ja tänään opetusministeri ei ole, ja hänellä on siihen varmasti erittäin hyvä syy. Jos on mahdollista sopia siten, niin esitetään nämä kysymykset — niin kuin normaalikäytäntö eduskunnassa on — siinä kohdassa, kun vastuuministeri on paikalla. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa]

Minä voisin ministerin puolesta kuitenkin todeta sen, että tämä toista astetta koskeva päätös ja ratkaisu — joka koskee siis täysi-ikäisiä, ei näitä nuoria oppivelvollisia vaan täysi-ikäisiä — liitty hallituksen kehysriihen päätöksiin. Ja niin kuin opetusministeri on todennut, se tullaan valmistelemaan huolella varmistaen sen, että mitään vahinkoja ei pääse tapahtumaan vaan opiskelijat saavat ne asialliset materiaalit ja tämä pystytään toteuttamaan hallitusti ja järkevästi koskien siis täysi-ikäisiä, ei oppivelvollisia alaikäisiä. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Kuunnellaanpa nyt sitä, joka kulloinkin on äänessä. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

16.40 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minusta on niin, että jos pääministeri täällä kehuskelee, että koulutukseen satsataan, kun koulutuksesta todellisuudessa leikataan, niin silloin koulutus on varsin relevantti aihe täällä kyselytunnilla, vaikka opetusministeri ei täällä ole paikalla.

Minusta on hätkähdyttävää, että te, Orpo, voitte sanoa tämän kehysriihen jälkeen — kun ammatillisesta koulutuksesta tosiasiallisesti leikataan 100 miljoonaa, niin vielä tämänkin jälkeen väitätte näin — että koulutus on erityissuojeluksessa tai että lapset ja nuoret ovat erityissuojeluksessa, kun me tiedämme, että lapset ja nuoret ovat se ryhmä, joka kärsii hallituksen leikkauksista kaikkein eniten. Vai onko, pääministeri Orpo, niin, että amis-opiskelijoilla ei ole niin väliä teille? [Eduskunnasta: Siltä se vaikuttaa!] — Siltä se vaikuttaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.41 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Katsokaa sitä kokonaisuutta, niitä yhdeksän miljardin sopeutustoimia, joita me olemme joutuneet tekemään, jotta se velkaantuminen pysäytetään näiden lasten ja nuorten tulevaisuuden takia: kyllä siinä kokonaisuudessa koulutus, osaaminen on erityisasemassa — se on erityisasemassa.

Ja kyllä minä haluaisin nähdä sen, että ne yli kaksi miljardia euroa, jotka käytetään ammatilliseen koulutukseen, käytetään hyvin, mahdollisimman hyvin. Kun meillä on samaan aikaan myöskin tavoite siitä, että korkeakoulutettujen määrää pyritään nostamaan, niin on tärkeää myöskin se, että painopiste siirtyy myöskin korkeakoulujen ja yliopistojen rahoitukseen. Mutta ammatillisesta koulutuksesta pidetään huolta, ja tässä tapauksessa se kohta, johon säästö osoitetaan, on se, missä tehdään seuraavia tutkintoja. Eli ymmärtäkää tämä, että kun me joudumme supistamaan, leikkaamaan, niin ensisijaisesti pidetään huolta siitä keskeisestä, tässä tapauksessa peruskoulusta, toisesta asteesta, ensimmäisestä tutkinosta, [Välihuutoja] siitä, että maksuttomasti voi opiskella korkeakoulututkinnon, yliopistotutkinnon, siitä, että [Puhemies koputtaa] me saadaan osajia tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin. Mutta ei voi väittää, että me emme välittäisi opiskelijoista, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2024 vp

me [Puhemies: Kiitoksia!] emme välittäisi koulutuksesta. Me pidämme tästä huolta, se on Suomen tulevaisuus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, pääministeri. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

16.43 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tuntuu siltä, että kun kokoomuksesta käytetään sanaa ”erityissuojelus”, niin silloin on paras juosta ja perääntyä. [Naurua] Te leikkaatte nyt 100 miljoonaa euroa uusilla päätöksillä ammatillisesta koulutuksesta. Aikaisemmin olette päättäneet lakkauttaa aikuiskoulutustuen, leikanneet vapaasta sivistystyöstä ja monesta muusta koulutuskohteesta. [Ben Zyskowicz: Kuten?]

Vetoatte, pääministeri, tässä nyt tutkimusrahoitukseen, mutta samaan aikaan suuntaatte itse asiassa sen tutkimusrahoituksen hyvin pitkälti yritystukiin. Se menee yrityksille. Se ei mene juurikaan yliopistoille, se ei mene ammattikorkeakouluille, eikä se varsinkaan mene toisen asteen koulutukseen. Ylipäätään t&k-rahoituksella ei voida rahoittaa koulutusta, joten se on tämän keskustelun osalta epärelevantti aihe.

Arvoisa työministeri Satonen, eilen vappuna useissa puheenvuoroissa vedottiin siihen, että kun aikuiskoulutustuki on lakkautettu ja teillä ei ole tarjota uutta mallia, niin kuitenkin näinä aikoina olisi tärkeää, että työntekijät voisivat päivittää osaamistaan, voisivat koulutautua myös uusille aloille. On tehty esitys, [Puhemies koputtaa] että työntekijät voisivat työajallaan kouluttautua nykyistä paremmin, esimerkiksi palkalla. [Puhemies koputtaa] Mitä mieltä olette tästä avauksesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

16.44 Työministeri Arto Satonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Jos oikein ymmärsin, niin tämä esitys on kaiketi tarkoitettu niihin keskusteluihin, jotka sitten työmarkkinajärjestöt keskenään käyvät. Ymmärsin näin.

Mitä tulee aikuiskoulutustukeen, niin sen osalta haluaisin vastata sen, että se esitys tuen lakkauttamisesta nykymuodossaan on täällä eduskunnan käsissä ja se on jo varsin pitkällä ymmärtääkseni. Mutta sen sijaan tässä oli myös Rissasen työryhmä, ja tässä on haettu ratkaisuja siihen pieneen osaan aikuiskoulutustukea, joka olisi tärkeää myös jatkossa säilyttää. Meillä on valmistelussa lainapainotteinen malli silloin, kun vaihdetaan alalta toiselle oma-aloitteisesti. Sitten toisaalta olen kutsunut sellaisen pyöreän pöydän neuvottelun, jossa on mukana erityisesti sosiaali- ja terveysalan ja opetusalan järjestöjä sekä työnantajan että työntekijän puolelta ja josta haetaan mahdollisesti vakuutuspuolelta ratkaisuja siihen, miten näiden alojen sisäinen koulutus voidaan jatkossa tehokkaasti järjestää.